

kultúra

Mi lesz a kulturális örökséggel?

Újrafestett valóság

Fotó | MTI

Sírásók lázadása.

Bűnbak lett a műemlékvédelem mellett a régészet a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal múlt héten bejelentett megszüntetése során – állítja **Lassányi Gábor**. A Magyar Régész Szövetség elnöke arról is beszél, bulldózerekkel esnek-e neki a beruházók a lelőhelyeknek, és mi értelme újabb Árpád-kori falvak feltárásának.

ABLONCZY BÁLINT
| kultura@hetivalasz.hu

– A kormány a régészeti feltárásokat is felügyelő Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) megszüntetéséről döntött. A jelek szerint a döntéshozóknak elégük lett az útépítők és régészek között dúló vitákból.

– Ez állandó. Az uniós forrásokból megvalósuló beruházások valóban lassultak, de a régészet csak bűnbak. A hivatal megszüntetése logikus fejleménye az örökségvédelmi törvény tavaly őszi módosításának. Nemcsak mi, számos magyar és nemzetközi örökségvédelmi szervezet is jelezte: abszurd az a kitétel, hogy a feltárásokat beruházásonként legfeljebb kétszer harminc nap alatt el kell végezni, és 200 millió forintnál nem lehet többet e célra fordítani. Mivel a szabály visszamenőleges lett, számos beruházáson – ahol a régészetre fordítható idő és pénz új szűk keretét már korábban kihasználták – kénytelenek voltak leállítani a munkát, mert feltárás nélkül nem lehet építkezni. Hónapok teltek el, míg a legnagyobb építkezések ügyében megszülettek a szabály alól felmentést adó kormányhatározatok. Szövetségünk már előre jelezte, hogy mindez be fog következni. A törvénymódosítás ugyanis önmagában nem oldja meg a helyzetet, hanem újabb

»Érték a földből. A 67-es út átadásánál talált hun bronzüst

problémákat idéz elő. A rendelkezés annyira abszurd, mintha az egészségpénztár csak a félmillió forintnál olcsóbb, egy órán belül elvégezhető műtétet finanszírozná – függetlenül attól, hogy szemölcseltávolításról vagy szívtünetéről van szó.

– A Nemzeti Infrastruktúrafejlesztő Zrt. azonban az M9-es vagy a 43-as út esetét emlegeti. Mondván: a régészek pepecselése idő- és pénzvesztést okozott az államnak.

– Mítosz csupán, hogy a régészet miatt drágulnak az építkezések, de vannak, akiknek érdekében áll ezt a mítoszt táplálni. Könnyű a vádlottak padjára ültetni az örökségvédelmet, mert nekünk a leggyengébb az érdekérvényesítő képességünk. Sok autótúrnyomvonalan a kollégák régen elvégezték a munkát, ám a mai napig nem indult el az építkezés: hevenyészett volt a tervezés, nem végezték el a kisajátításokat. Az M9-es esetében

ugyanakkor a beruházó és a régészek is hibáztak, ezért lett jelentős csúszás a végén.

– A hírek szerint a miniszterelnök azután döntött a KÖH feloszlatásáról, hogy a Mercedes jelezte: a további kecskeméti gyár bővítéshez a hivatal által jóváhagyott régészeti feltárási terv közel hárommilliárd forinttal számolt.

– Erről én is a sajtóból értesültem, és erős kétségeim támadtak. Ha az összeget visszaosztjuk a korábban említett felfüggesztett pro-

jekték esetében kormányhatározattal jóváhagyott négyzetméterenként négyezer forintos árral, akkor hatalmas, több mint félmillió négyzetméteres feltárandó terület jön ki. Ez egy több tíz kilométeres autópálya-szakasz és nem egy gyár bővítéshez kapcsolódó régészeti kutatás léptéke! Azaz teljesen valószínűtlen, hogy valóban ekkora területen kellene feltárást végezni az esedékes gyár bővítés miatt. Azt feltételezem, hogy valaki a teljes Mercedes-tulajdonban lévő »

HIRDETÉS

FELHÍVÁS

A NOVOFER Alapítvány és az MVM Magyar Villamos Művek Zrt. 2012-ben létrehozta az

MVM GÁBOR DÉNES Energetikai Nemzeti Díjat.

A Díjat a kiírás feltételeinek megfelelő, egy Magyarországon élő, magyar állampolgárságú, valamint egy határainkon túl élő, magyar nemzetiségű, magyarul tudó alkotónak ítéli oda a NOVOFER Alapítvány Kuratóriuma.

Az ideális jelölt a villamosenergia-ipar, illetve az energetika területén az elmúlt 5 évben kiemelkedően eredményes mérnöki munkát folytat, illetve kimagasló kutatói teljesítményt nyújt, vagy eredeti felfedezést tett, akinek műszaki-szellemi alkotását eredményesen hasznosítják, aki ismereteit a gyakorlatban alkalmazza, látóköre messze meghaladja a szűken vett szakterületet.

A Díjra jelölés feltételei és a felhívás további részletei a www.mvm.hu honlapon érhetők el.

» Leletmentés. Régészeti kutatás a volt óbudai Gázgyár területén

» terület régészeti feltárással, és nem a beépítésre váró részzel számolt. Felszorozta az említett összeggel, és így jött ki a többmilliárdos nagyságrend.

– Tulajdonképpen mi a haszna a rengeteg ásatásnak, ha a nagyközönség a tárgyaknak csupán töredékét látja valaha is?

– Hamis az a kép, hogy a földből kiásott leletek fel-

dolgozatlanul porosodnak a múzeumok mélyén. A szege-di múzeum modern raktár-bázisán például rend van, át lehet tekinteni az elmúlt évek dél-alföldi ásatásainak eredményeit. De tény, elmaradtunk eredményeink bemutatásával, munkánk hasznosságának megismertetésével. Ezt próbálta pótolni az utak nyomvonalán megtalált tárgyakból összeállított, Meg-

mentett örökségünk című kiállítás, amit a Parlamentben is bemutatunk L. Simon László kulturális államtitkár segítségével. De a népszerűsítést szolgálja számos új régészeti weboldal, például az általam is szerkesztett sírásók.blog.hu, mely tudományos ismeretterjesztésre törekszik. És próbálunk nyitni a helyi közösségek felé is. Pest megye déli részén, Da-

bas környékén például összefogott több önkormányzat a honfoglalás kori sírok megmentése érdekében, mert fontosnak tartják szűkebb pátriájuk múltját.

– De valóban szükség van a századik Árpád-kori település ezredik személgöd-rének feltáráására?

– Soha nem szabad elfelejtenünk, hogy régészeti lelőhelyeink nemzeti identitásunk egyik alapját képezik, pusztulásukkal szellemi örökségünk, átadható tudásunk visszavonhatatlanul zsugorodik. A már említett kiállításon is szerepelt egy gyönyörű hun kori üst, melyet a 67-es útnál találtak meg egy teljesen átlagos lelőhely átlagos gödrében – ilyen tárgyból öt került elő az egész Kárpát-medencében. Egy másik példa: nemrég Cegléd mellett megrendítő leletet találtak a kollégák. A tatárok elől házuk kemen-céjébe menekült egy asszony és két kisgyermek, de rájuk gyűjtötták az épületet, meg-

haltak. Megmaradt viszont szinte az összes használati tárgyak, így pontosabban látjuk, hogyan éltek az akkori emberek. Mennyivel átléhetőbbé teszi egy ilyen történet a tatárjárás korszakát például a diákoknak!

– A jövőben is számíthatunk ilyen leletekre? Hogyan tudják meggátolni, hogy az ellenőrzés gyengülésén felbátorodott beruházó ráengedje bulldózerait a régészeti lelőhelyekre?

– Ettől nagyon féltünk, de, hála Istennek, ilyenről eddig nem tudunk. A kulturális örökség rongálását egyébként is bünteti a törvény, aki ilyet tesz, szembe-megy a Magyarország által aláírt európai uniós egyezményekkel. Egy komoly befektető számára a tervezhetőség a legfontosabb: tudnia kell, meddig tart egy feltárá-

Erős állítások

L. Simon László kulturális államtitkár a KÖH megszüntetését mindenekelőtt a hivatali korrupcióval indokolta. Állítása szerint a régészeti földmunkák esetében gyakran felmerült a korrupció és a pazarlás gyanúja. Nem egy olyan esetről szerzett tudomást, hogy a műemléki felügyelők zsebre dolgoztak, például rávették a tulajdonosokat, hogy az ő családi bt.-jükkel készíttessék a helyreállítási tervet, vagy megnevezték azt a vállalkozót, akivel érdemes elvégeztetni a kőfaragási munkálatokat. L. Simon felrótta az örökségvédelemnek, hogy teljesíthetetlen követelményeket szabott a felújításoknál, a régészek pedig nem végezték el az előkerült leletek feldolgozását, az eredmények publikálását. „Nem lehet és nem is kell minden regisztrált régészeti lelőhelyet feltárni. A múzeumokban hegyekben állnak a tudományosan feldolgozatlan leletek” – mondta az államtitkár.

és az mennyibe kerül. Ezért tettünk le az asztalra februárban egy új törvénykonceptiót, mely messzemenőleg figyelembe veszi a beruházók érdekeit is, és számos feladatot ró a régészre. A KÖH megszüntetése, az örökségvédelem járási, megyei kor-

mányhivatalokhoz telepítése a veszéllyel jár, hogy a rendszer nem lesz képes védekezni a minél kevesebb „akadékoskodást” akaró helyi gazdasági nyomásgyakorlók ellen.

– Ön is bírálja a KÖH fel-számolását, ugyanakkor

korábban sok szó esett a hivatal túlméretezettségéről, bürokratizmusáról, a műemlékvédelem körüli korrupciógyanus esetekről.

– Orvosi műhibák miatt akkor zárjunk be kórházakat is? Az örökségvédelem kezelésére 2001-ben, az előző konzervatív kormány idején létrehozott intézmény jogszabályi háttere nyugat-európai színvonalú volt – még ha a törvény végrehajtása során voltak is hibák, merevségek. Mi azt vállaltuk, ha úgy tetszik, arra esküdtünk fel, hogy védjük az örökséget, és ezt tesszük továbbra is, a hivatal nélkül. De bárkivel készek vagyunk tárgyalni, egyeztetni, mert nem látunk feloldhatatlan ellentéteket a beruházások és egy hatékony örökségvédelmi rendszer működtetése között. ■

HIRDETÉS

Ha nem lett volna KÖH, akkor például

... Hunvald György volt erzsébetvárosi polgármester közreműködésével lebonthatták volna a régi pesti zsidó negyed többtucatnyi értékes, védett épületét 2004 és 2010 között. A KÖH először műemléki jelentőségű területté nyilvánította a városrészt, majd egyedi védelmet adott a legszebb házaknak. Több esetben pereskedni is kellett a bontásra szánt műemlékek védelméért. A régi épületek megmaradása nélkül nem jöhetett volna létre Európa egyik legizgalmasabb szórakozónegyede, nem lennének romkocsmák, és a Kazinczy utca üres, unalmas krencházakkal lenne teliszűfolva.

... egy trendinek szánt magánterasz foglalná el a Gellért-hegy legértékesebb szeletét. Varga Kálmán elnöksége alatt a KÖH lebontatta a Citadella bérlője, Veres István taxis vállalkozó által engedély nélkül felépített teraszt. A budapesti kilátást

azóta is ingyen csodálhatják meg a turisták és a városlakók.

... a Belváros központjában már épülne a Csapak Péter ingatlanfejlesztő által megálmodott Új Városcsopont, egy több mint tíz emelet magas, léghajó formájú szállodával megfejelt mamutirodaház. A történelmi városszövetet szétverő elképzelés megakadályozása 2011-ben a KÖH utolsó eredménye volt, Tamási Judit elnöksége alatt.

... nem készült volna el rengeteg színvonalas, szép rekonstrukció a székesfehérvári Hiemer-háztól a veszprémi Dubniczay-palotáig. Az elmúlt évtizedben tíz magyar felújítás kapta meg a rangos Europa Nostra díjat.

A KÖH legnagyobb kudarcai

– Nem volt képes arra, hogy egyértelmű elvárásokat fogalmazzon meg a műemlék-tulajdonosok felé. Egyszer rigo-

rózus szigorúsággal érvényesítették a szakmai szempontokat, és egy napernyőt sem engedtek felszerelni, máskor a homlokzaton kívül bármit eldözerolhatott a tulaj. Így joggal érezhették sokan, hogy a hivatal önkényesen jár el, viselkedése kiszámíthatatlan.

– Nem készült használható nyilvántartás, nem jelent meg műemléki topográfia, a hivatalban dolgozó szakemberek eredményeit nem sikerült érthető módon közkinccsé tenni. A KÖH bezárkózott az elefántcsonttoronyba, kizárólag a hatósági hatalomban hitt, elszakadt a társadalomtól.

– A történelmi épületállomány nagyobb részét továbbra sem védi jogszabály, a védett épületek közül rengeteg pusztul, vagy éppen az érzéketlen felújítások áldozata lett. A hivatal nem tudott politikai támogatást szerezni a munkájához, gyakran meghunyászkodott a helyi hatalmasságok előtt.

INTERNET HUNGARY 2012

2012.
október 16–17.
Hotel Azúr
Siófok

Veszedelemes
viszonyok
Együtt vagy együtt?

Már több mint 5 millió ember internetezik Magyarországon. A piac drámai átalakulás előtt áll. Rövidesen minden megváltozik. Szeretné tudni, hogyan?

AZ INTERNET HUNGARY KONFERENCIÁN MEGTUDHATJA*.

(*A versenytársai biztosan ott lesznek!)

Több konferencia egy helyszínen!

Bővebb információ: www.internethungary.com

Köszönetet mondunk főtámogatóknak:

Köszönetet mondunk támogatóinknak:

Válassza a QR kódot!

Belépőjegyeink 18%-al olcsóbbak, ha a alkalmazáson keresztül vásárolja meg.